

## **Analiza finansowa – zrozumieć sytuację finansową w organizacji**

### **Co to jest analiza finansowa**

Na wstępie zacznijmy od zdefiniowania pojęcia analizy finansowej. Wg definicji W. Bienia<sup>1</sup> zawartej w Encyklopedii zarządzania<sup>2</sup> **analiza finansowa** to część analizy ekonomicznej (analizy działalności przedsiębiorstwa) polegająca na rozpatrywaniu zjawisk i procesów finansowych, które pokazują efektywność działania przedsiębiorstwa. Jej celem jest dostarczenie informacji niezbędnych podczas oceny sytuacji jednostki gospodarczej oraz podejmowania decyzji gospodarczych. Analiza finansowa, jako odzwierciedlenie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, jest jednym z podstawowych narzędzi optymalizowania wyników. Informacje uzyskane na podstawie analizy powinny być wykorzystywane przez kierownictwo oraz władze przedsiębiorstwa do:

- podejmowania decyzji krótko i długoterminowych w zakresie finansów przedsiębiorstw,
- kontroli przebiegu procesów gospodarczych w porównaniu z przyjętymi założeniami,
- rozeznania się, jak oceniana jest przez wierzycieli i kontrahentów sytuacja majątkowa i finansowa firmy.

Oczywiście w naszym przypadku nie będziemy analizowali przedsiębiorstwa, a organizację pozarządową, jednak ogólne zasady są identyczne. Natomiast podczas badania należy mieć tą specyfikę na uwadze dobierając metody i instrumenty do badania.

Analiza finansowa ogólnie ujmując zajmuje się badaniem szeroko rozumianych finansów organizacji. Dokonuje się jej w celu oceny stanu finansów, efektywności gospodarki finansowej oraz oceny przedsięwzięć i decyzji finansowych. Jest ona najpowszechniej wykorzystywaną spośród analiz działalności organizacji - użyteczna jest bowiem nie tylko dla kierownictwa jednostki, ale także dla innych podmiotów z różnych powodów zainteresowanych jej stanem. Wykorzystują ją wszelkiego rodzaju instytucje, np. kredytujące, aby ocenić ryzyko związane z udzieleniem pożyczki danej organizacji i aby następnie monitorować jej wypłacalność. W organizacjach pozarządowych, w których zarządzanie jednostką oddzielone jest od członkostwa (organizacją zarządzają zatrudnione osoby), analiza finansowa może być podstawowym źródłem informacji dla członków organizacji o jej stanie finansowym.

Analiza finansowa obejmuje zagadnienia związane z całokształtem działalności organizacji: sytuację majątkową, wyposażenie w kapitały (ujęcie statyczne), przychody, koszty jednostki, wynik finansowy (ujęcie dynamiczne).

Najczęściej analiza finansowa obejmuje wstępną analizę bilansu oraz rachunku zysków i strat, analizę przepływów pieniężnych, analizę wskaźnikową kondycji finansowej, analizę wpływu przychodów i kosztów na wynik finansowy.

### **Rodzaje analiz finansowych NGO**

*Wstępna analiza bilansu* polega na:

- zbadaniu struktury i dynamiki aktywów i pasywów - pionowa analiza bilansu. Badamy co składa się na poszczególne aktywa i pasywa (wewnętrzna struktura podstawowych składników majątku i kapitałów). Oblicza się udział danego składnika majątku i kapitału w łącznej sumie bilansowej dla każdego analizowanego okresu.

---

<sup>1</sup> Bień W.(2008). Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa, Wydawnictwo Difin, Warszawa, s. 81.

<sup>2</sup> [https://mfiles.pl/pl/index.php/Analiza\\_finansowa](https://mfiles.pl/pl/index.php/Analiza_finansowa)

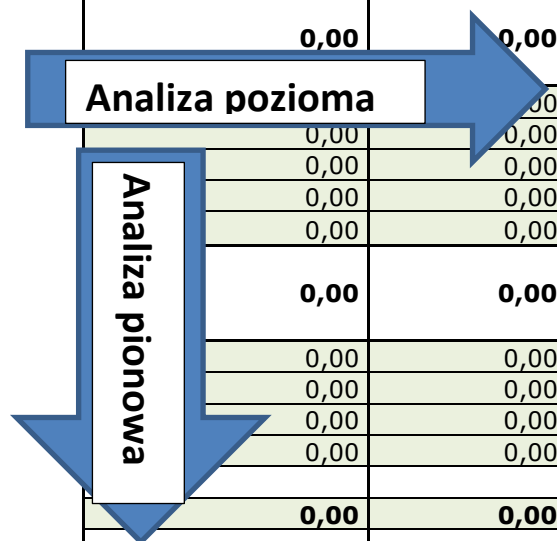
- relacji majątkowo-kapitałowych - pozioma analiza bilansu. Badamy jak dany element majątku czy kapitałów kształtował się na przestrzeni badanych lat (polega na badaniu przyrostów wartości poszczególnych elementów bilansu w czasie)

w celu określenia położenia i pewności finansowej jednostki. Poniżej na rysunku przedstawiono schemat dokonywania analizy pionowej i poziomej bilansu.

**BILANS sporządzony na dzień** .....  
na podstawie załącznika 6 - ustawy o rachunkowości

**AKTYWA**

Wyszczególnienie aktywów 1	Stan aktywów na dzień:	
	(początek roku) 2	(koniec roku) 3
<b>A. AKTYWA TRWAŁE</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
-		
I. Wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
II. Rzeczowe aktywa trwałe	0,00	0,00
III. Należności długoterminowe	0,00	0,00
IV. Inwestycje długoterminowe	0,00	0,00
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
<b>B. AKTYWA OBROTOWE</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
I. Zapasy	0,00	0,00
II. Należności krótkoterminowe	0,00	0,00
III. Inwestycje krótkoterminowe	0,00	0,00
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
<b>C. Należne wpłaty na fundusz statutowy</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>
<b>Aktywa razem</b>	<b>0,00</b>	<b>0,00</b>



Rys. 1. Analiza pionowa i pozioma bilansu (opracowanie własne).

*Wstępna analiza rachunku zysków i strat* obejmuje ocenę zmian w wielkościach strumieni przychodów, kosztów, wyników finansowych oraz relacji między poszczególnymi pozycjami w rachunku w celu ustalenia zmian pozycji finansowej i efektywności organizacji.

*Analiza sprawozdania z przepływów pieniężnych* sprowadza się do określenia struktury i zmian w czasie źródeł funduszy pieniężnych oraz sposobów ich wykorzystania w celu oceny dynamicznej płynności finansowej, tj. zdolności do terminowej spłaty zobowiązań.

Kolejnym rodzajem analizy sprawozdań finansowych jest *analiza wskaźnikowa*, która dzięki zastosowaniu miar względnych (wskaźników finansowych) umożliwia badanie zależności różnych wielkości ekonomicznych i ich wpływu we wzajemnych związkach na efektywność jednostki.

Najczęściej obszarami analizy wskaźnikowej są:

- płynność finansowa,
- stabilność finansowa i zdolność do obsługi długu,
- efektywność wykorzystania zasobów majątkowych,

- rentowność (w przypadku NGO raczej rzadko stosowana).

W analizie płynności zmierza się do ustalenia czy i w jakim stopniu upłynnienie majątku obrotowego pozwoliłoby spłacić zobowiązania bieżące (gdyby stały się natychmiast wymagalne). W ocenie tej najczęściej wykorzystuje się wskaźniki:

- płynności bieżącej (relacja majątku obrotowego do zobowiązań bieżących),
- szybkiej (relacja płynnych środków obrotowych do zobowiązań bieżących),

których minimalne poziomy określają pożyczkodawcy, maksymalny zaś same organizacje, kierując się minimalizacją kosztów utrzymywania majątku.

Wskaźniki stabilności finansowej i zdolności do obsługi długu służą do oceny możliwości organizacji w zakresie zwrotu pożyczonego kapitału wraz z odsetkami. Pośrednio informują o tym wskaźniki zadłużenia — czyli relacja długu do sumy aktywów bądź stosunek długu do kapitałów własnych. Bezpośrednio — wskaźniki wypłacalności (wiarygodności kredytowej), takie jak np. relacja zysku przed opodatkowaniem i odliczeniem odsetek do odsetek, czy relacja nadwyżki finansowej (zysk netto + amortyzacja) do zadłużenia.

Wskaźniki efektywności majątku (zwane też wskaźnikami sprawności działania, aktywności gospodarczej, rotacji lub obrotowości) charakteryzują aktywność jednostki w wykorzystywaniu zasobów dzięki odniesieniu wartości sprzedaży do aktywów ogółem lub do ich wybranych elementów.

Przedmiotem analizy rentowności (zyskowności) jest dodatni wynik finansowy, najczęściej w relacji do sprzedaży, majątku ogółem oraz kapitałów własnych. Jednakże w organizacjach pozarządowych z zasady nie nastawionych na osiągnięcie zysku należy stosować tą analizę z dużą dozą ostrożności.

Natomiast warto dokonać pogłębienia analizy efektywności gospodarowania z wykorzystaniem analizy wpływu przychodów i kosztów na wynik finansowy (czynnikowej analizy wyniku finansowego), która pokazuje rezultaty działalności we wzajemnych związkach przyczynowo-skutkowych – w ramach tego warto dokonać analizy przychodów (ich wielkości i struktury) oraz kosztów wg rodzajów.

We wszelkich analizach zakres przedmiotowy, horyzont czasowy i zakres porównań w przestrzeni zależy od odbiorców wyników analizy finansowej. Analiza finansowa zlecona przez np. walne zgromadzenie członków organizacji, czy przez fundatora fundacji będzie z reguły różnić się od analizy finansowej zamówionej przez zarząd tych organizacji, czy też kierownika jakiegoś działu, jak również od analizy zleconej przez odbiorców zewnętrznych (czy też tworzonej dla odbiorców zewnętrznych).

Specyfika badanej organizacji (jak również „branży” w jakiej realizuje swe cele) będzie wymuszać konieczność dostosowywania metod analizy, wykorzystywanych do badania instrumentów, jak również źródeł informacji pozyskiwanych do badania. Organizacje pozarządowe funkcjonują w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego, stąd też mamy wśród nich np. kluby sportowe, organizacje działające w sferze pomocy socjalnej, wspomagające osoby niepełnosprawne, organizacje społeczne mieszkańców jakiejś miejscowości/gminy/powiatu, koła gospodyń wiejskich, organizacje branżowe, organizacje ratownicze (np. OSP).

Również ich forma prawna działania może być różnorodna (stowarzyszenie, fundacja itd.). Kolejnym czynnikiem wpływającym na zakres możliwej do przeprowadzenia analizy finansowej będzie fakt, czy organizacja prowadzi pełną księgowość czy uproszczoną i czy sporządza sprawozdania finansowe zgodnie z ustawą o rachunkowości czy też uproszczone.

Wyróżnia się również następujące rodzaje analizy finansowej (w zależności od tego, czego ma dotyczyć analiza - podział w oparciu o czynnik czasu przeprowadzania analizy):

- *analiza wstępna* (inaczej zwana analizą ex ante) – dokonujemy jej przy sporządzaniu planu jakiegoś działania. Dzięki niej mamy uzyskać odpowiedź (ocenę), czy dane działanie będzie efektywne, czy zasadne jest w ogóle podejmowanie tej działalności, czy też dalsze prowadzenie istniejącej działalności. Analizy takiej dokonujemy głównie podczas tworzenia budżetów, planów działania.
- *analiza bieżąca* (zwana też operatywną) – polega na regularnej kontroli bieżących działań. Ma na celu wykrywanie nieprawidłowości czy też odchyień od założonych celów zadań i ich bieżące korygowanie.
- *analiza następcza* (inaczej zwana analizą ex post) – dokonuje się jej po dokonaniu działań, służy ocenie sytuacji i rezultatów działalności jednostki. Pomocna jest w ustalaniu kierunków działań w kolejnych okresach, na jej podstawie tworzone są plany na dalsze lata.



Źródło: <https://pixabay.com/pl>

### Etapy analizy finansowej

Można wyróżnić dwa główne etapy analizy finansowej:

- **ogólna analiza sprawozdań finansowych** – ma dostarczyć informacji dotyczących ogólnych aspektów finansowych organizacji. W jej ramach dokonuje się:

- analizy pionowej (struktury),
- analizy poziomej (dynamiki),
- analizy relacji pomiędzy źródłami finansowania.
- **wskaźnikowa analiza sprawozdań finansowych** - ma poszerzyć analizę informacji uzyskanych podczas dokonywania ogólnej analizy sprawozdań finansowych. W ramach tych działań dokonuje się różnorodnych analiz porównawczych, analiz trendów itp. Wykorzystując różnorodne wskaźniki analizuje się sytuację finansową organizacji. Główne grupy stosowanych wskaźników wykorzystywanych do analizy finansowej organizacji opisano powyżej.

### **Instrumenty analizy finansowej**

Podstawowymi instrumentami analizy finansowej są wskaźniki, dzięki którym mamy możliwość weryfikowania stanu finansów jednostki, porównywania go z innymi jednostkami, czy też weryfikowania o ustalone (lub stwierdzone) w danej branży normy odnośnie ich poziomu.

Mogą one przyjmować formę bezwzględną (najczęściej wyrażoną w wartościach pieniężnych), lub względna (najczęściej opartą na ilorazie wskaźników bezwzględnych, ich sum lub różnic). Wskaźniki można również podzielić na wskaźniki statyczne (charakteryzują stan ekonomiczny/finansowy jednostki na dany moment) oraz dynamiczne (opisują wyniki organizacji w pewnym okresie).

Wskaźniki różnią się także zakresem zdarzeń gospodarczych, które obejmują. Wykorzystuje się wskaźniki syntetyczne (obejmują wiele zdarzeń gospodarczych) oraz cząstkowe (charakteryzują się małą pojemnością i opisujące pojedyncze lub mało złożone zjawiska).

Najchętniej używane i konstruowane są wskaźniki syntetyczne. Dają one możliwość pokazania szerokich zjawisk, na które składa się wiele skomplikowanych zależności. Jest to prostsza metoda niż analizowanie wielu składników cząstkowych wspólnie opisujących dane zjawisko, daje ona jednak jedynie poglądowe wyniki. Chcąc zrozumieć przyczyny konkretnej sytuacji danej jednostki należy sięgnąć po wskaźniki cząstkowe.

Najczęściej wykorzystywanymi wskaźnikami są:

- wskaźniki zyskowności,
- wskaźniki wykorzystania majątku,
- wskaźniki wykorzystania kapitału,
- wskaźniki płynności,
- wskaźniki obrotowości,
- wskaźniki zadłużenia,
- wskaźnik bieżącej płynności finansowej,
- wskaźnik przyspieszonej płynności finansowej,
- wskaźnik środków pieniężnych.

Wartości wskaźników często same w sobie nie niosą informacji o stanie finansów jednostki. Aby konkretny wskaźnik dostarczał użytecznych informacji, powinniśmy mieć go możliwość porównać ze „wzorcem”, mieć odpowiedni punkt odniesienia, na podstawie którego można ocenić czy w danej jednostce kształtuje się on na odpowiednim poziomie. Takim „wzorcem”, czy też punktem odniesienia może być:

- a) wartość tego wskaźnika w poprzednich okresach – jeśli posiadamy wyniki z wielu okresów, to możemy określić tendencję w danej jednostce w zakresie zdarzeń opisywanych danym wskaźnikiem;
- b) wartość tego wskaźnika w innych jednostkach z danej branży, średni wskaźnik w branży lub wskaźnik w konkretnej jednostce uważanej za godną naśladowania;
- c) zaplanowana wartość wskaźnika na dany okres – umożliwi nam weryfikację czy zrealizowano plany dotyczące konkretnych zdarzeń weryfikowanych tym wskaźnikiem.



Źródło: <https://pixabay.com/pl>

### **Źródła informacji przy analizie finansowej**

Dokumentami kluczowymi dla przeprowadzenia analizy finansowej organizacji są jej sprawozdania finansowe sporządzone na podstawie ewidencji księgowej.

W szczególności dane te są zawarte w:

- bilansie,
- rachunku zysków i strat,
- rachunku przepływów pieniężnych,
- informacji dodatkowej,
- ewidencji księgowej i dokumentacji pozaewidencyjnej.

Jednakże należy mieć na względzie, że nie wszystkie NGO sporządzają te sprawozdania w pełnym zakresie.

Ponadto przy dokonywaniu analizy finansowej wykorzystuje się również:

- zestawienia informacji dotyczących np. realizowanych projektów, zadań, inwestycji, materiałów, wartości niematerialnych i prawnych,
- księgi i kartoteki inwentarzowe majątku organizacji,
- oświadczenia podatkowe,
- inne w zależności od kierunku (celu) analizy finansowej.